

A családi állapot összefüggése az elégedettséggel és a boldogsággal a Kárpát-medencei magyarok körében

Betekintő

A Kárpát-medence magyar nemzetiségű lakossága családi állapotának és elégedettségének, valamint boldogságának összefüggéseit vizsgáltam egy nagymintás kutatás segítségével. Az elvált és az özvegy párkapcsolati státusz minden vizsgált terület esetében negatívan befolyásolta az elégedettséget és a boldogságot, azonban ennek mértéke régióként különböző volt. Az együtt élő házaspárok, valamint az élettársi kapcsolatban élők összességében boldogabbak és elégedettebbek, mint átlagosan a vizsgált teljes népesség. A hajadonok/nőtlenek boldogsága és elégedettsége összességében a korábban említett párkapcsolati formákban élők boldogsága és elégedettsége között helyezkedik el, azonban a nemzetrészek között vannak eltérések, melyet a regionális tényezők befolyásolnak.

Bevezető

A boldogság és az elégedettség az életminőség meghatározásának fontos tényezői. A családi állapot és az életminőség összefüggést mutatnak egymással. Fontos kérdés, hogyan alakulnak ezek az összefüggések általában a magyarságban, és ezen belül is különösen izgalmas, hogy mit tapasztalhatunk e téren a kisebbségi sorsban élő magyar közösségekben. Utóbbi különösen azért érdekes kérdés, mert a külhoni magyar közösségekben zajló folyamatok arra utalnak, hogy a boldogulást

sokan nem a szülőföldjükön, a saját kisebbségi közösségükben, hanem máshol, különösen az anyaországban keresik és találják meg (Péti et al., 2021b, 2020–2017). A Nemzetstratégiai Kutatóintézet 2018–2019-es, nagymintás kérdőíves felmérése lehetőséget nyújt összehasonlítani, hogy a határon túli és a magyarországi magyarok esetében is igazolódik-e ez az állítás. A vizsgálat Magyarországra, Erdélyre, a Felvidékre, Kárpátaljára és a Vajdaságra terjedt ki.

Szakirodalmi áttekintő

Az elégedettséget leginkább talán a pozitív lelki egészség, a jóllét (angolul: well-being) és a pozitív életminőség (angolul: quality of life) indikátorai mutatják meg (Martos et al., 2014). Az elégedettség érzését tapasztalva az életet általában véve jónak tartjuk (Morris, 2005).

A boldogság az érzelmek valószínűleg legszubjektívebb típusa, ahol ez a szubjektivitás ráadásul a megélésnek is egyedi jelleget ad (Osváth, 2015). A boldogság egy rendkívül intenzív érzelmű hullám, ezt egy intenzív rövid pillanatként is felfoghatjuk (Tózsér, 2019). Más értelmezés szerint a boldogság egy szintetizáló kategória, benne különböző forrásokból származó pozitív érzelmekkel (Seligman, 2008). A családi állapot összefüggésben van a boldogság- és elégedettségérzéssel,

a családostok, gyermekesek a legtöbb felmérés szerint boldogabbak és elégedettebbek az átlagnál (Fűrész–Wappler, 2022; Pári et al., 2022). A Hungarostudy 2021 kutatásban a gyermekvállalással szemben elutasítók alacsonyabb szintű boldogságról és elégedettségről számoltak be, valamint az átlagos stressz-értékeik is magasabbak, mint gyermekeseké (Pári–Balog, 2022).

A kutatás kérdőíves felméréssel zajlott. Az elméleti megalapozás főként a magyar nyelvű szociológiai életminőség-kutatások hagyományos nézőpontja szerint történt (Sági, 2002; Lengyel–Janky, 2003; Utasi, 2007). Emellett azonban támaszkodik a közgazdaságtan olyan irodalmára is, amely a hasznosságot azonosítja a jóléttel, valamint a pszichológia több évtizedes, életminőséggel

kapcsolatos vizsgálataira is (Kopp–Martos, 2011). E témakör életminőséget érintő aspektusai néhány korábbi, a külhoni magyarságra kiterjedő felmérésben is megjelentek, de ezek többnyire csak a társadalmi és gazdasági pozíciók egy szűkebb körére és csak egyes nemzetrészekre irányultak (Péti et al., 2020). Lassan már másfél évtizede jelent meg egy szélesebb tematikájú, a Kárpát-medencét átfogó felmérés Papp–Veress (2007) gondozásában.

Módszerek

A kutatás a Nemzetstratégiai Kutatóintézet koordinálásával 2018–19-ben készült, az „Életminőség és jólét 2018–2019” című kérdőíves felmérés eredményeit dolgozza fel (Schwarz et al., 2021). Összeségében 4200, önmagát magyar nemzetiségűnek valló válaszadó volt, akiket rétegzett, véletlen mintavételi eljárással választottak ki. Mivel a minta tagjai kisebbségben voltak a teljes népességhez képest, ezért a véletlenszerűség lehetősége korlátozottá vált, és a szórványvidékeken egy ún. javított

Egy, a nemzeti identitást feltáró kutatás szerint a Kárpát-medencében élő magyarok kultúrnemzeti összetartozástudata jelentős (Nagy et al., 2022). A korábbi munkák a külhoni magyarság társadalmi-gazdasági pozícióinak a többségtől való elmaradását mutatták ki (Péti et al., 2021a), bár erdélyi térségi-települési elemzések ettől eltérő következtetésekre is jutottak (Megyesi–Péti, 2019).

tott vagy szisztematikus kvótás eljárást alkalmaztak (Péti et al., 2021a). Az öt regionális almintát (Felvidék, Erdély, Vajdaság, Kárpátalja, Magyarország) nemek, korcsoportok, iskolai végzettség és belső régiók szerint az egyénekre (és nem háztartásokra) reprezentatív. A kérdőív tartalmazta a szokványos szociodemográfiai jellemzőket, valamint kiemelten az életminőség és a jólét paramétereit vizsgáló kérdéseket is (Péti et al., 2021a).

Eredmények

A minta összetétele családi állapot és nemzetrész szerint az 1-es táblázatban látható. A mintába 18 év feletti személyek kerültek. A nőtlenek/hajadonok aránya 17 és 24 százalék között alakul, a házasságok aránya pedig 46 és 63 százalék közötti. A házasságok esetében két kategóriát lehet elkülöníteni: „házasság és együtt élnek”, valamint „házasság és külön élnek”. 3 és 11 százalék közötti arányban élettársi kapcsolatban élnek a megkérdezettek, 4 és 13

százalék között elváltak, 11 és 16 százalék között van az özvegyek aránya. A válaszmegtagadók aránya csekély volt, mindössze maximum 1 százalék. A nemzetrészek közül Kárpátalján és Erdélyben volt a legmagasabb a házasságok, és legalacsonyabb az elváltak aránya, míg az egyedülállók (nőtlen/hajadon; elvált; özvegy) aránya Magyarországon és a Felvidéken volt a legmagasabb.

1. táblázat: A vizsgált két alpopulációnk megoszlása nemenkénti, településtípusonként és családi állapotonként (N=5707)
 Forrás: Magyar Ifjúság Kutatás 2020 adatbázis - Forrás: Életminőség és jólét, 2018–2019, NSKI (Felvidék n=800; Erdély n=1010; Vajdaság n=800; Kárpátalja n=605; Magyarország n=1018)

	Felvidék	Erdély	Vajdaság	Kárpátalja	Magyarország
1 nőtlen/hajadon	23,86%	16,54%	17,99%	19,36%	17,89%
2 házasság és együtt élnek	46,08%	57,63%	55,38%	60,55%	45,50%
3 házasság és külön élnek	1,03%	1,15%	0,53%	2,35%	0,79%
4 élettársi kapcsolatban él	9,25%	3,56%	5,45%	2,87%	10,66%
5 elvált	5,63%	4,41%	6,24%	4,13%	12,61%
6 özvegy	13,70%	15,86%	14,07%	10,75%	12,33%
9 NV (nem válaszolt)	0,46%	0,84%	0,34%	0,00%	0,22%
Összesen	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Elégedettség vizsgálata

A kérdőíves felmérésben az elégedettséget több aspektusból vizsgáltuk, ebből hét került bele ebbe a kutatásba.

Ezek a következők: mennyire elégedett...

- az életével mostanában
- a háztartása anyagi helyzetével
- a lakása, lakókörnyezete minőségével
- a jelenlegi munkájával
- azon idő mennyiségével, amit kedvelt dolgokkal tölthet

• azzal, ahogyan a munkát és a családi életet össze tudja egyeztetni

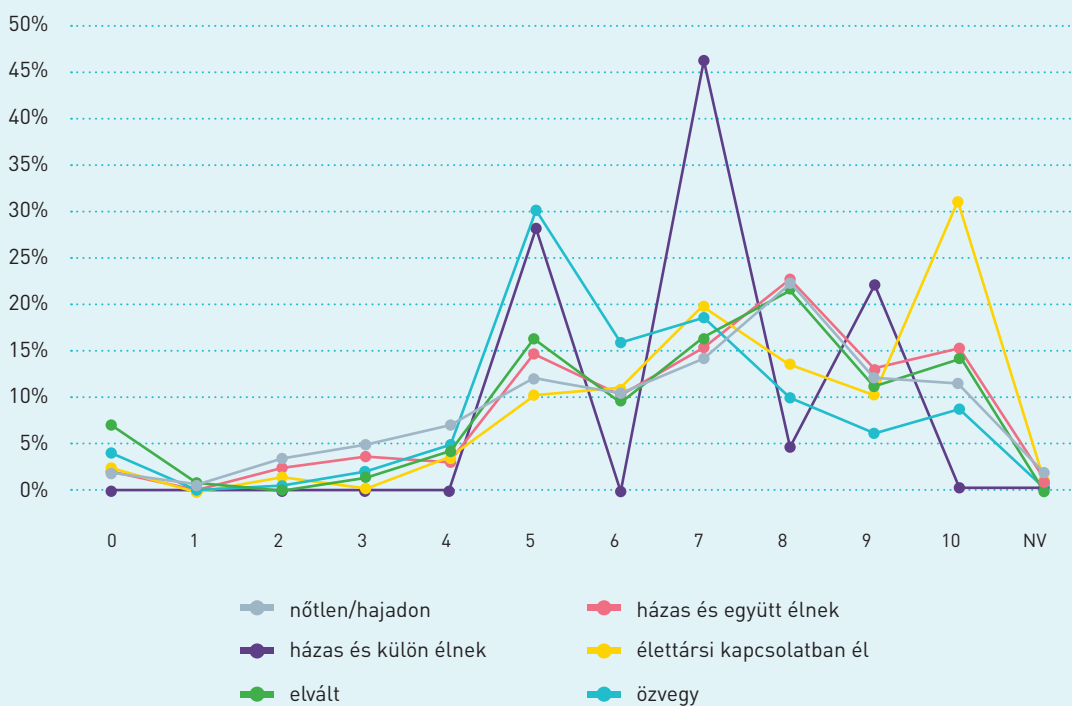
• a személyes kapcsolataival.

Nemzetrészenként és családi állapot szerint eltérő választ adtak a megkérdezettek, azonban összességében úgy tűnik, hogy a házasság (akik együtt élnek) és az élettársi kapcsolatban élők átlagos elégedettségi szintje magasabb.

Az elégedettséget 0 és 10 közötti skálán mértük, ahol a 0 volt a legkevésbé elégedett, míg a 10 a legelégedettebb.

1. ábra: Mennyire elégedett az életével mostanában – Felvidék (2018)

Forrás: Életminőség és jólét, 2018–2019, NSKI (n=796)

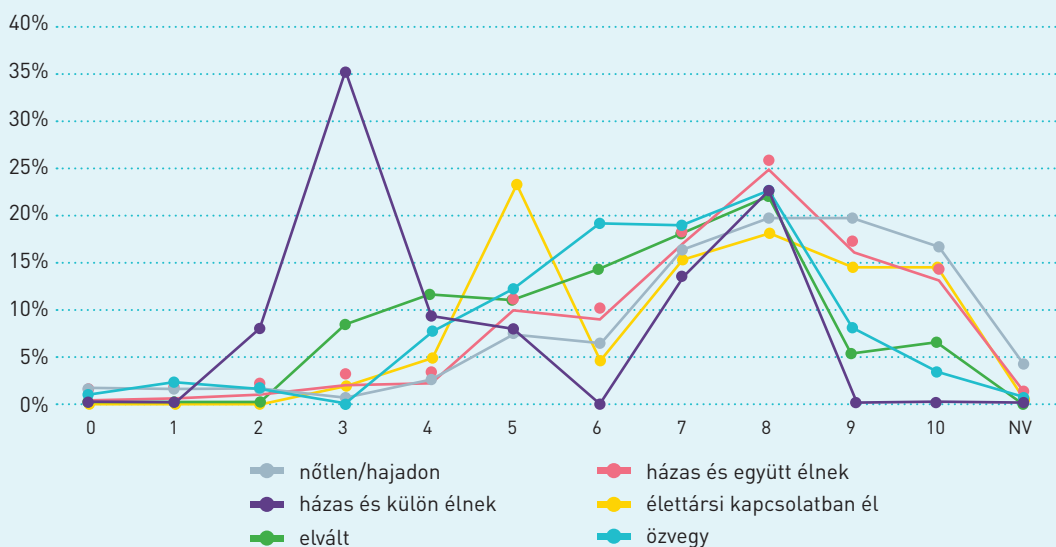

Az 1. ábrán a felvidéki válaszadók elégedettségének értékei látszanak, párkapcsolati státusz szerint elkülönítve. Az élettársi kapcsolatban élők és az együtt élő házasságok átlagos pontszáma a legmagasabb. Az elváltak és az özvegyek esetében jelentős azon válaszadók aránya, akik alacsonyabb-

ra értékelték az elégedettségük szintjét (0–4 között 12, illetve 11%). A nőtlenek/hajadonok esetében kicsit nagyobb az alacsony pontszámot adók aránya, azonban esetükben a szórás jelentősebb, tehát vannak, akik elégedettebbek.

2. ábra: Mennyire elégedett az életével mostanában – Erdély (2018)

Forrás: Életminőség és jólét, 2018–2019, NSKI (n=1001)

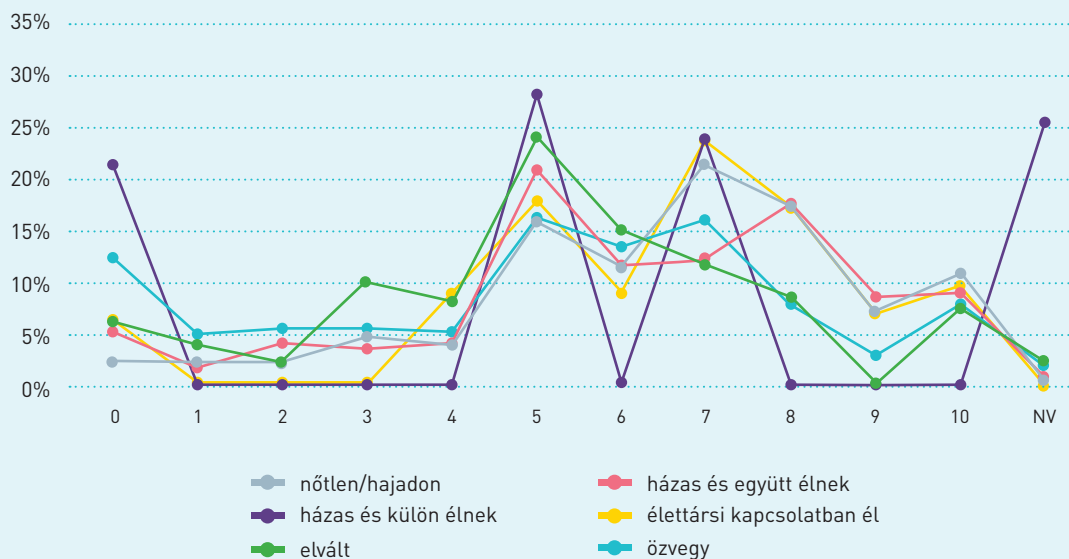

Az erdélyi válaszadók esetében (2. ábra) a nőtlen/hajadon családi állapotúak élettel való elégedettsége magasabb (57%, aki 8-as vagy annál magasabb értéket jelölt), mint a felvidékiek esetében

(46%). Az elváltak és a külön élő házasságok esetében magasabb a nem elégedettek aránya (0–4 között 21, illetve 54%).

3. ábra: Mennyire elégedett az életével mostanában – Vajdaság (2018)

Forrás: Életminőség és jólét, 2018–2019, NSKI (n=979)

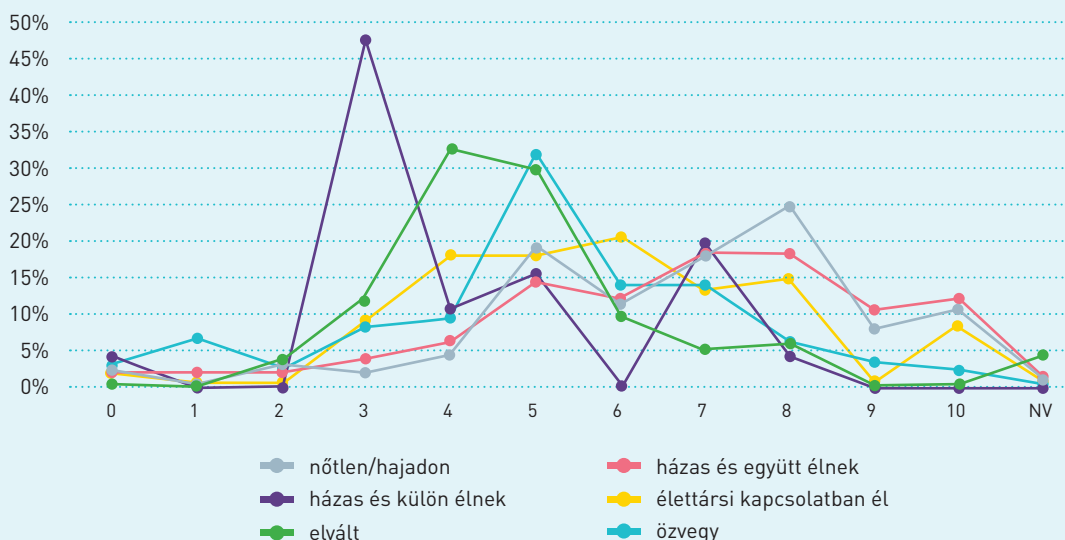

A Vajdaságban élő magyarok elégedettsége (3. ábra) összességében alacsonyabb, mint a többi nemzetiségben. Az elváltak és özvegyek nagyobb arányban elégedetlenek, és kisebb arányban elége-

dettek az élettel, míg a házasságok, élettársi kapcsolatban élők, valamint a hajadonok/nőtlenek nagyobb arányban elégedettek.

4. ábra: Mennyire elégedett az életével mostanában – Kárpátalja (2018)

Forrás: Életminőség és jólét, 2018–2019, NSKI (n=605)

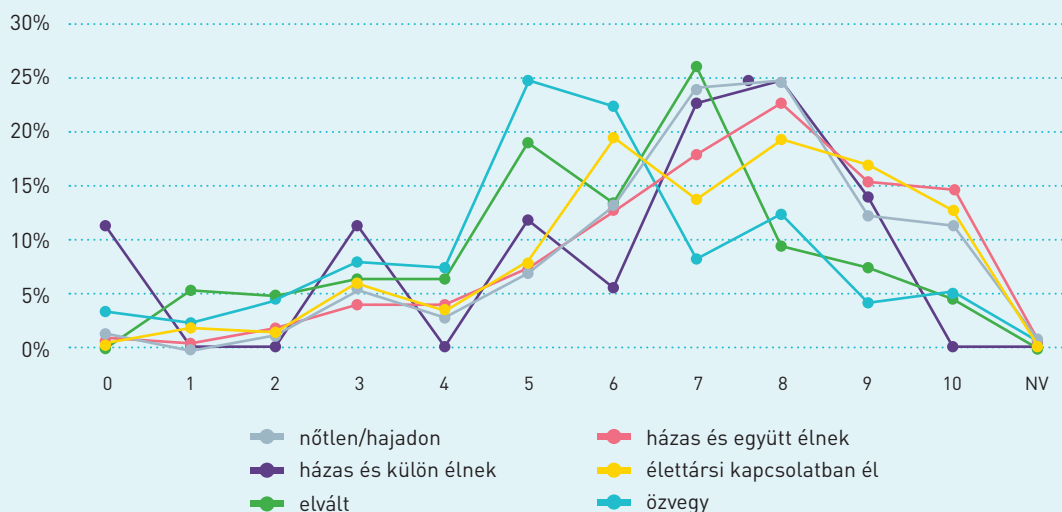

Kárpátalján (4. ábra) a házasok választották legnagyobb arányban a 9-es és 10-es kategóriát (21% összesen), tehát ők a legnagyobb arányban elégedettek az életükkel. Az elváltak és az özvegyek ezzel szemben kevésbé voltak elégedettek (9–10-es kategória 0 és 6%). Az elváltak aránya azonban elenyésző a mintában: a 600 válaszadóból 24 fő, tehát mindössze 4%, így ezen adatok megbízhatósága nem egyértelmű.

Magyarországon (5. ábra) a házasok és az élettársi kapcsolatban élők voltak a legelégedettebbek a felmérés idején. A nőtlen/hajadonok elégedettsége egy kicsit az átlagoshoz volt közelebb. Az elváltak esetében nagy szórása volt az adatoknak: míg 16 százalékuk nagyon elégedetlen (0–3 között), addig 21 százalékuk elégedett (8–10). Az özvegyek esetében a legtöbben az 5-ös és 6-os választ jelölték, ami azt jelenti, hogy közepesen elégedettek az élettel.

5. ábra: Mennyire elégedett az életével mostanában – Magyarország (2019)

Forrás: Életminőség és jólét, 2018–2019, NSKI (n=1017)

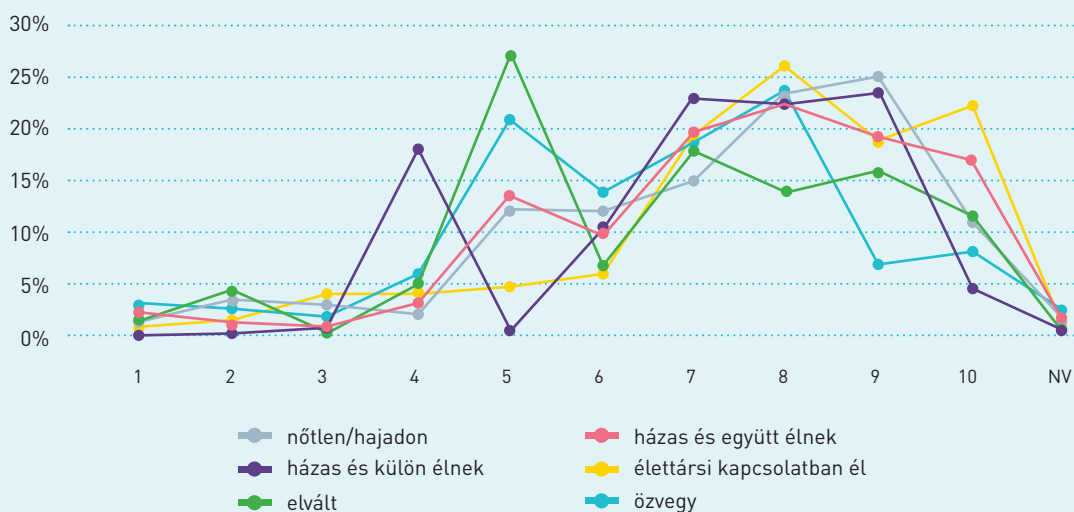
Boldogság vizsgálata

A boldogság értékét 1–10 közötti skálán mértük. Magyarországot ebben a kérdésben adathiány miatt nem vizsgáltuk, így csak a korábban vizsgált, határon túli magyarok válaszai kerültek elemzésre. A boldogság az élet fontos jellemzője. Az elégedettséghez képest általánosságban magasabb pontszámot adtak a válaszadók.

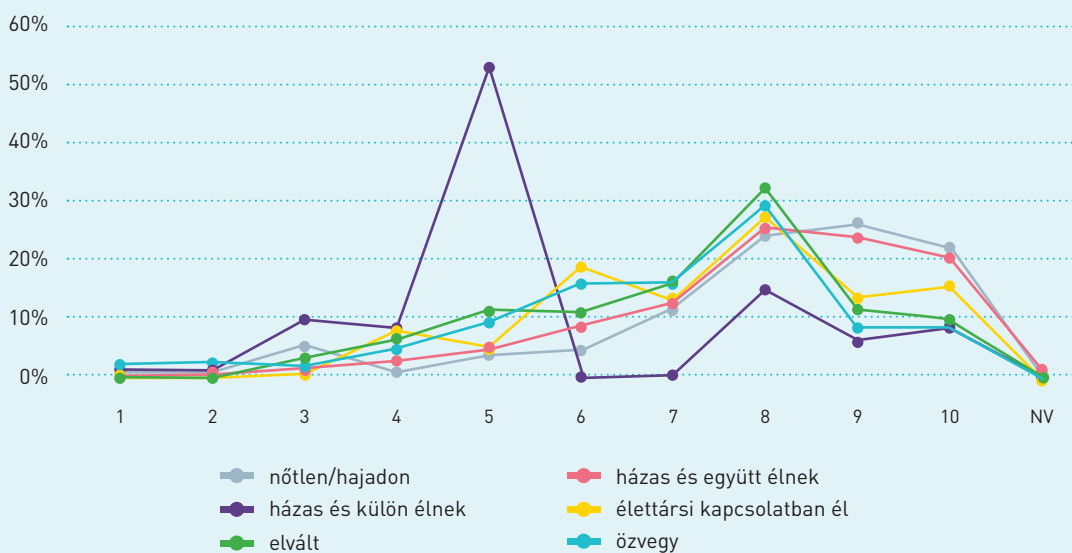
A Felvidéken (6. ábra) a boldogságukat tízesre a há-

zasok és az élettársi kapcsolatban élők értékelték a legnagyobb mértékben (21 és 16 százalék). A nőtlenek/hajadonok több mint fele 8 és 10 között értékelte a boldogságát. Az elváltak, a külön élő házaspárok, és az özvegyek alacsonyabb átlagos boldogságról számoltak be, azonban a szórás itt jelentős: az elváltak módusza 5, de a 7 és 9 pontot adók sincsenek sokkal kevesebben.

6. ábra: Egészében véve mennyire tartja magát boldognak – Felvidék (2018)
Forrás: Életminőség és jólét, 2018–2019, NSKI (n=798)

7. ábra: Egészében véve mennyire tartja magát boldognak – Erdély (2018)
Forrás: Életminőség és jólét, 2018–2019, NSKI (n=1005)

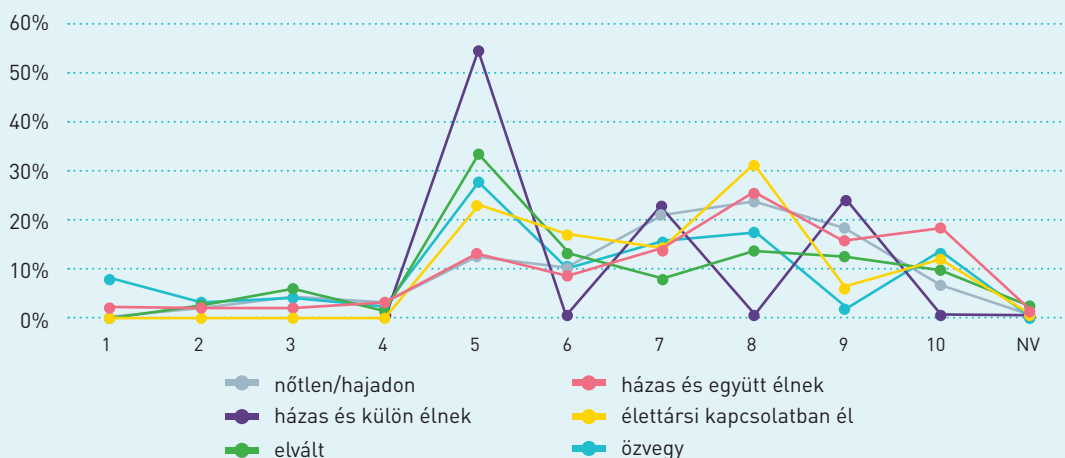

Erdélyben (7. ábra) kicsi a különbség boldogság tekintetében a különböző családi állapotú válaszadók esetében. A külön élő házások esete tér el jelentősen az átlagtól. A válaszok módusza itt 5, míg a többi párkapcsolati státusz esetén 8 vagy 9. Azonban meg kell jegyezni, hogy a házas, de külön

élő válaszadók kis csoportját tették ki a válaszadóknak. A nőtlenek/hajadonok és az együtt élő házások boldogsága azonban kissé kiemelkedik a többi kategóriájából, mert itt a 8–10-es kategória a válaszok több mint kétharmadát jelenti.

8. ábra: Egészében véve mennyire tartja magát boldognak – Vajdaság (2018)

Forrás: Életminőség és jólét, 2018–2019, NSKI (n=799)

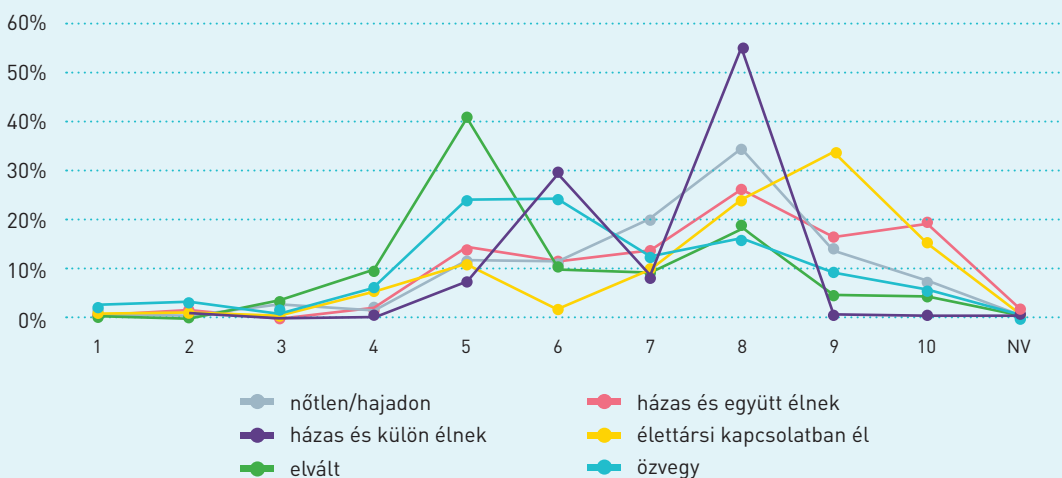

A Vajdaságban élő magyarok boldogsága (8. ábra) az erdélyi, felvidéki és kárpátaljai magyarok átlagos értékei alatt marad. Családi állapot szerint vizsgálva a külön élő házások, elváltak és özvegyek boldogságpontjának módusza 5, míg a nőtlen/hajadonok, élettársi kapcsolatban élők, valamint az együtt élő házásoknál ez az érték 8.

Kárpátalján (9. ábra) a boldogság szintje az élet-

társi kapcsolatban élők esetében volt a legmagasabb. Az ilyen családi állapotú válaszadók több mint kétharmada 8 és 10 pont között értékelte a boldogságát. Az elváltak több mint 50 százaléka ezzel szemben ötösrre vagy annál kisebbre értékelte ugyanezt. A házások, valamint a nőtlen/hajadonok esetében a 7 fölötti válaszok voltak a leggyakoribbak.

9. ábra: Egészében véve mennyire tartja magát boldognak – Kárpátalja (2018), Forrás: Életminőség és jólét, 2018–2019, NSKI (n=601)

A kutatás eredményei megerősítik a szakirodalomban is feltárt jelenséget, miszerint a családi állapot befolyásolja a boldogságot és az elégedettséget. A házások és a párkapcsolatban élők az adott országban élő magyarok között a boldogabbak és elégedettebbek közé tartoznak, míg az elváltak

és özvegyek a kevésbé boldogok és elégedettek csoportjába sorolhatóak. A nőtlenek/hajadonok esetében az országok között eltérés mutatkozik: Erdélyben ez a csoport volt a legboldogabb, míg a Vajdaságban és Kárpátalján átlag alatti boldogság volt mérhető.

Összegzés

A tanulmány célja a párkapcsolati státusz, valamint a boldogság- és elégedettségérzet azonosítása volt öt kelet-közép-európai állam magyar nemzetiségű lakossága körében; valamint ezen értékek összehasonlítása regionális szinten. A hipotézis szerint a vizsgált országok mindegyikében a házások és a párkapcsolatban élők boldogsága és elégedettsége a legmagasabb. Ez részben igazolódott, bár voltak különbségek az általános boldogság és elégedettség tekintetében is a magyarok lakta nemzetszerek között, azonban a családi állapot mindenhol hasonlóan befolyásolta az eredményeket. Azt lehet mondani, hogy a határon túli magyar nemzetisé-

gűek átlagos eredményei jobban korrelálnak az adott ország teljes lakosságának átlagos értékeivel, mint a magyarországi magyarokéval. A boldogság és az elégedettség az EU-tagországokban magasabb átlagos értékeket mutat, míg Kárpátalján és a Vajdaságban az ott élő magyarokra (és a teljes társadalomra vetítve is) átlagosan alacsonyabb szint jellemző. A családi állapot szerinti összehasonlításban meg kell jegyezni az életkor lehetséges torzító szerepét: a nőtlenek/hajadonok általában fiatalabb korcsoportba tartoznak, így náluk a boldogság és elégedettség szintje magasabb lehet, mint az átlagosan idősebb özvegyeké.

Felhasznált irodalom

- Fűrész Tünde, Wappler Ádám (2022) *Család mint boldogságforrás – KINCS Közérzetkutatás 2020-2022*, KAPOCS folyóirat 2022. 3-4. 79–85.
- Kopp Mária, Martos Tamás (2011) *A magyarországi gazdasági növekedés és a társadalmi jóllét, életminőség viszonya*. Budapest: Magyar Pszichofiziológiai és Egészséglélektani Társaság, http://ess.tk.mta.hu/wp-content/uploads/2013/04/kopp_gazdasagi_novekedes.pdf
- Lengyel György, Janky Béla (2003) *A szubjektív jólét társadalmi feltételei*. Esély, 1, http://www.esely.org/kiadvanyok/2003_1/LENGYEL.pdf
- Martos Tamás, Sallay Viola, Désfalvi Judit, Szabó Tünde, Ittész András (2014) *Az Élettel való Elégedettség Skála magyar változatának (SWLS-H) pszichometriai jellemzői*. Mentálhigiéné és Pszichoszomatika, 15, 289–303. <http://doi.org/10.1556/mental.15.2014.3.9>
- Megyesi Zoltán, Péti Márton (2019) *A comparative analysis of the socio-economic development of Romanian cities and towns inhabited by ethnic Hungarians* DETUROPE: CENTRAL EUROPEAN JOURNAL OF TOURISM AND REGIONAL DEVELOPMENT 11 : 3 pp. 205-228., 24 p.
- Morris, Desmond (2005) *A boldogság természete*. Budapest: Partvonal Kiadó.
- Nagy Tímea, Pári András, Uhljár Péter, Ferkis Anna, Horváth-Varga Anikó (2022) *A nemzeti identitást feltáró kutatás* In: Péti Márton, Ress Boglárka (szerk.) *A Kárpát-medencei magyarság helye és szerepe a klímaváltozás és a lokális társadalmi átalakulások folyamatában*. Tanulmányok Budapest, Magyarország: Nemzetstratégiai Kutatóintézet 125 p. pp. 101-111.
- Osváth Andrea (2015) *Miért (nem) vagyunk boldogok?* Szellem és tudomány, 6(1-2.), 189–200.
- Pári András, Szarvas Andrea, Nagy Tímea, Horváth-Varga Anikó (2022) *Több gyermek, zöldbb jövő – környezettudatos magatartás az európai és magyar nagycsaládosok körében* In: Péti Márton; Ress Boglárka (szerk.) *A Kárpát-medencei magyarság helye és szerepe a klímaváltozás és a lokális társadalmi átalakulások folyamatában*. Tanulmányok Budapest, Magyarország: Nemzetstratégiai Kutatóintézet (2022) 125 p. pp. 27-41.

- Pári András, Balog Piroska (2022) A gyermekvállalást jelenleg elutasító gyermektelenek a fiatal felnőttek körében In: Engler Ágnes, Purebl György, Susánszky Éva, Székely András (szerk.) Magyar Lelkiállapot 2021. Család - egészség - közösség: Hungarostudy 2021 tanulmányok, Budapest, Magyarország: Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért KINCS pp. 147-167.
- Papp Z. Attila, Veress Valér (szerk.) (2007) Kárpát Panel 2007. A Kárpát-medencei magyarok társadalmi helyzete és perspektívái. Gyorsjelentés. Budapest: MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézet
- Péti Márton, Csata Zsombor, Schwarcz Gyöngyi, Borbély Máttyás (2021a) Hogy élnek a magyarok?. A Kárpát-medencei magyarság életminőségének átfogó vizsgálata. MAGYAR TUDOMÁNY, 182 (6). 755–768. ISSN 0025-0325
- Péti Márton, Szabó Laura, Obádovics Csilla, Szabó Balázs, Csécsi, Dávid (2021b) Analyzing Ethnocentric Immigration through the Case of Hungary – Demographic Effects of Immigration from Neighboring Countries to Hungary. in: JOURNAL OF ETHNIC AND CULTURAL STUDIES 8 : 4 pp. 128-153., 26 p.
- Péti Márton, Pakot Levente, Megyesi Zoltán, Szabó Balázs (2020) A Kárpát-medencei magyarság népesség-előreszámítása, 2011-2051 DEMOGRÁFIA 63 : 4 pp. 269-318., 50 p.
- Péti Márton, Szabó Balázs, Szabó Laura (2017) A Kárpát-medence országából Magyarországra áttelepült népesség területi mintázata TERÜLETI STATISZTIKA 57 : 3 pp. 311-350., 40 p.
- Sági Matild (2002) Elégedettség, jövedelmi feszültség. In: Kolosi T. – Tóth I. Gy. – Vukovich Gy. (szerk.): Társadalmi riport. Budapest: TÁRKI, 75–92. <https://tarki.hu/sites/default/files/adatbank-h/kutjel/pdf/a821.pdf>
- Schwarcz Gyöngyi, Csata Zsombor, Péti Márton, Borbély Máttyás (2021) A Kárpát-medencei magyarok életminőségének összehasonlító elemzése KISEBBSÉGI SZEMLE 6 : 2 pp. 59-85., 27 p.
- Seligman, Martin (2008) Autentikus életöröm - A teljes élet titka. Budapest: Laurus Kiadó
- Tózsér Anett (2019) A magyar társadalom mentális egészségi állapotának bemutatása. Polgári Szemle, 2019/4–6., pp. 370–382.
- Utasi Ágnes (szerk.) (2007) Az életminőség feltételei. (Műhelytanulmányok Digitális Archívum 11, 2007/1). Budapest: MTA Politikai Tudományok Intézete, <https://mek.oszk.hu/04800/04806/04806.pdf>